

Sn. Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan
Türkiye Cumhuriyeti
Ankara
Türkiye

Brüksel, 7 Aralık 2011

Konu: Sendikalar kanununda değişiklikler

Sayın Başbakan:

Size bu mektubu içinde Türkiye'nin farklı ulusal sendikal merkezlere üye sendikalarının da yer aldığı bütün dünyada yüz milyonlarca işçiyi temsil eden küresel sendikal örgütler adına yazıyoruz.

Sendikal hak ve özgürlükler küresel sendikal hareketinin gündeminde öncelik arz etmiştir. Türkiye'deki kardeş sendikalarımız Türkiye hükümetinin onayladığı ancak gerektiği gibi uygulamadığı uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan temel hakların uygulanmasında uzun zamandır büyük engel ve zorluklarla karşı karşıyadır. Yıllardır Türkiye işçi hakları konusunda hem ILO hem de üyelik müzakereleri yürüttüğü Avrupa Birliği tarafından yakından izleniyor.

Bizler sendikalar kanununda yapılacak değişiklikler konusunda hükümetiniz ile ulusal sendikal merkezler ve işverenler arasında süregelen tartışmaları yakından takip ediyoruz. Sendikal mevzuatı uluslararası standartlara uygun hale getirerek ILO sözleşmelerinin ve AB kriterlerinin bazı gereklerini yerine getirmeye yönelik çabalarınızı takdir ediyoruz.

Ancak, özellikle sizin ve partinizin sendikal haklar ve işçi haklarını da içeren daha fazla özgürlük vaadi çerçevesinde kampanya yürüttüğü 12 Eylül 2011 Anayasa Referandumu'ndan sonra, hükümetinizin daha ciddi adımlar atacağını ve sendikal haklar konusunda daha fazla ilerleme kaydedeceğini umuyorduk.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 51. maddesi sendikaya üye olma hak ve özgürlüğünü şöyle tanımlamaktadır: “Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir.”

Ayrıca, Türkiye tarafından onaylanan ILO'nun 87 sayılı Sözleşmesi işçi örgütlerinin tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve faaliyetlerini düzenlemek ve programlarını belirlemek hakkına sahip olduğunu öngörmektedir. Sözleşme şöyle bir hüküm de içermektedir: “Kamu makamları bu hakkı sınırlayacak veya bu hakkın yasaya uygun şekilde kullanılmasını engelleyecek her türlü müdahaleden kaçınmalıdır.”

Çalışma Bakanınızın “2821 Nolu Sendikalar Kanunu” ile “2822 Nolu Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu”nun yerini alacağı düşünülen “Toplu İş İlişkileri Kanunu” adlı yeni mevzuat taslağını imza için kabinenin bütün bakanlarına gönderdiğini biliyoruz. Bu aynı zamanda bu yasa taslağının öncelikli Hükümet önerisi olarak görüşülmesi ve kanunlaşması için Meclise gitmesini sağlayacaktır.

Bu konuda şu noktaların altını çizmek istiyoruz:

Sendikal örgütlenmenin önünde önemli bir engel olarak duran sendika üyeliği konusunda noter şartının kaldırılmasını takdir ediyoruz. Ne var ki, önerilen sistem, “e-devlet” aracılığıyla sendika-üye ilişkilerini devletin müdahalesine açık hale getiriyor. Bu ise ILO'nun 87 Nolu Sözleşmesi'nin özüne aykırı. Bu sürecin devlet müdahalesi olmaksızın sendikalara ve üyelerine bırakılması gerekmektedir.

İşkolu sayısının azaltılmasını ve işverenlerin işyerlerinde farklı sendikaların varlığını toplu sözleşme yetki sürecini sürüncemeye sokama nedeni olarak artık kullanamayacak olmasını olumlu bir gelişme olarak görüyoruz.

Sendikaların işleyişlerinin kendi tüzükleri tarafından belirlenmesini sağlayan yeni maddelerin getirilmesi, sendika yönetici kadrolarının korunmasının yeniden sağlanması, hapis cezasının para cezasına çevrilmesi ve işsiz kalan sendika üyelerinin sendika üyeliğinin bir yıl daha devam etmesi ileriye dönük küçük adımlardır.

2821 sayılı mevcut kanuna yönelik bu değişiklik önerilerinin 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nda da benzer değişiklikler yapılmasını zorunlu kılacağını umuyoruz. Bu değişiklikler etkin bir çalışma ilişkileri sistemi oluşturmak için birbirini tamamlayacaktır.

Bu sınırlı değişikliklere rağmen, yeni taslak konusunda yaşadığımız derin hayal kırıklığını dile getirmek istiyoruz. Bu taslak ne bizim beklentilerimizi karşılıyor ne de uluslararası çalışma standartlarına uyuyor.

İşkolu, işletme ve işyeri düzeyinde sendikal barajların devam etmesine şiddetle karşı çıkıyoruz. Sendikaların toplu sözleşme yetkisini elde edebilmeleri için bir önkoşul olan yüzde 10 barajını yüzde 0.5'e düşürme önerisine rağmen, daha geniş işkolları oluşturulmasıyla birlikte birçok sendika işkolu düzeyindeki yetkisini kaybedebileceğinden, bu oran örgütlenme özgürlüğü önünde bir engel olmaya devam ediyor.

Ayrıca işyeri düzeyinde toplu sözleşme imzalamak için gereken yüzde 50+1 şartının devam etmesi ve işletme düzeyinde bunun yüzde 40+1 düzeyine getirilmesi sendikal haklar konusunda temel ILO standartlarına hâlâ aykırıdır.

Daha da önemlisi, yeni taslak, işverenlerin Çalışma Bakanlığı'nın yetki kararlarına itiraz için açtığı davaların yargıda sürüncemeye girmesi konusunda hiçbir yenilik getirmiyor. Türkiye'de işverenlerin sendikaların toplu sözleşme yapması için gerekli çoğunluğu sağlamadığı iddiasıyla açtığı itiraz davaları genel bir uygulama haline gelmiştir. Bu, sendikal hakların tanınmasını önlemek için uygulanan yaygın bir yöntemdir. Ayrıca, yasal işlemler süresince işçiler sık sık işten atılıyor. Bu da yine sendikal hak ve özgürlüklerin açık ihlalidir. Üstelik hepimiz birçok davanın sonuçlanmasının yıllar sürdüğünü biliyoruz. Bu durum sendikaların etkin ve özgür bir şekilde faaliyet yürütmesini önlemekle kalmıyor, aynı zamanda temel sendikal hakların altını oyuyor. Yeni kanun işçilerin bu tür gecikmeler olmaksızın toplu pazarlığa katılmasını sağlayan bir mekanizma öngörmek zorundadır.

Grup toplu sözleşmelerinin tanınmasını ve çerçeve sözleşmelerin öngörülmesini memnuniyetle karşılıyoruz. Ancak, çerçeve sözleşme kavramı iyi tanımlanmalı ve grev hakkını içermelidir.

Son olarak maalesef kuşkuyla belirtiyoruz ki, yıllardır süregelen olumuz deneyimler göz önüne alındığında toplu sözleşme yetki süreçlerindeki bütün o bürokratik işleyiş korunmuş olacak.

Hâlâ ciddi düzeyde kısıtlanmış olan grev hakkı konusunda mevcut yasada olumlu bir gelişme

olmamasının yeni yasa önerilerinin önemli bir temel kusuru olduğunu düşünüyoruz. ILO'nun kabul ettiği “asli hizmet” tanımının sınırlarını bir hayli aşacak bir şekilde işkollarında grev yasakları varlığını sürdürüyor. Bu açıkça ILO sözleşmelerine aykırıdır. Kanun hâlâ Bakanlar Kurulu'na yasal bir grevi “genel sağlık” ya da “ulusal güvenlik” gibi nedenlerden dolayı kararnameyle erteleme hakkı vermektedir.

Geçen yıllarda lastik sanayisi, cam sanayisi ve belediye hizmetlerinde konuyla ilgili ILO'nun tutumunu ve Danıştay kararlarını dikkate aldığımızda, “ulusal güvenlik”, “genel sağlık” gibi bu tür muğlak ifadelerin kullanımının grev hakkının açık bir şekilde ihlal edilmesine yol açtığını görüyoruz. Yeni yasaya göre yerel mahkemelerin böylesi belirsiz bir formülasyon çerçevesinde grev eylemini askıya alma yetkisine sahip olması mevcut yasa hükmünün daha da geriye gitmesine yol açacaktır.

Bizler, siyasi grev, dayanışma grevi ve genel grevin yasaklanmasına şiddetle karşı çıkıyoruz.

Sayın Başbakan, bizler önerilen Toplu İş İlişkileri Kanunu'ndaki değişikliklerden bazılarının mevcut durumda bir ilerleme sağlayacağını kabul ediyoruz. Ancak, ortak görüşümüz, bir bütün olarak düşünüldüğünde bu değişiklikler temel sendikal hakların, örgütlenme hakkının, toplu pazarlık ve grev hakkının özgürce kullanılması konusunda demokrasi sınavını geçemiyor. Kanun taslağının ILO standartlarına ve Avrupa Birliği normlarına aykırı bir dizi hüküm taşıdığına inanıyoruz.

Hükümetinizin önerilen yeni bir anayasanın getireceği özgürlükler vasıtasıyla Türkiye'yi demokratikleştirmek için çaba harcadığını biliyoruz. Fakat, bizler, önce Türkiye'nin 1980 sonrası askeri rejim döneminde getirilmiş baskıcı sendikal mevzuatın bütün kalıntılarının ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz. Hiçbir vatandaşın ve işçilerin, askeri rejimden kalan kısıtlamaları hak etmediğini düşünüyoruz.

Sizi, Toplu İş İlişkileri Kanun Taslağı'nda, işçilere günlük yaşamlarında daha somut özgürlükler sağlayacak anlamlı değişiklikler yapmaya çağırıyoruz. Bizler, uluslararası sendikal merkezler olarak, Türkiye'deki kardeş sendikalarımızı demokrasi, insan hakları ve sendikal özgürlükler mücadelesinde var gücümüzle desteklemeye devam edeceğiz.

İlginize teşekkür ediyoruz. Mektubumuza kısa sürede cevap vermeniz bizi memnun edecektir.

Saygılarımızla,

Peter Waldorff,
Genel Sekreter
Kamu Hizmetleri Federasyonu PSI

Sharan Burrow,
Genel Sekreter
Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ITUC

Beth Costa
Genel Sekreter
Uluslararası Gazeteciler Federasyonu IFJ

Jyrky Raina
Genel Sekreter
Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu IMF

John Evans
Genel Sekreter
OECD Sendikal Danışma Komitesi TUAC

Philip Jennings
Genel Sekreter
Uluslararası Hizmet Federasyonu UNI

Klaus Priegnitz
Genel Sekreter
Uluslararası Tekstil Giyim ve Deri İşçileri Federasyonu ITGLWF

Ambet Yosun
Genel Sekreter
İnşaat ve Ağaç İşçileri Federasyonu BWI

David Cockroft
Genel Sekreter
Uluslararası Nakliyat İşçileri Federasyonu ITF

Fred van Leeuwen
Genel Sekreter
Uluslararası Eğitim Emekçileri Federasyonu EI

Benoit Machuel
Genel Sekreter
Uluslararası Sanat ve Eğlence İşçileri Federasyonu IAEA

Manfred Warda
Genel Sekreter
Uluslararası Enerji Kimya Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu ICEM

Ron Oswald
Genel Sekreter
Uluslararası Gıda, Tarım ve Turizm İşçileri Federasyonu IUF